

KEHITYSPSYKOLOGIAN YHTEYDET SUOMEN JA UNKARIN VÄLILLÄ

Dosentti Mirja Kalliopuska

Sukulaiskansojen kulttuurivaihto on itsestäänselvyys: siihen joutuu. Vaikken osaa unkaria eivätkä unkarilaiset kollegani suomea, tulemme hyvin toimeen keskenämme. Kansojen välinen empatia pelaa. olen käynyt Unkarissa kuusi kertaa, milloin kutsuttuna stipendiaattina, luennoitsijana, näyttelyn avaajana tai virallisen liikunta-tieteellisen valtuuskunnan jäsenenä. En vielä ole ehtinyt olla siellä lomalla. Tiedepiireissä arvioimme toistemme työtä tiukasti.

Kulttuurien välisessä vaihtokontaktissa joutuu miettimään, otanko suoraan vastaan unkarilaisen kulttuurin annin ja annan sen vaikuttaa itseeni siihen syvästi samastuen. On tärkeä miettiä, mitä me suomalaiset voimme tarjota unkarilaisille omasta kulttuuristamme. Mielestäni kulttuurin vaihto on parhaimmillaan, kun vaihtajat molemmin puolin voivat olla tyytyväisiä vaihdon onnistumiseen ja välineeseen, tieteeseen, taiteeseen jne.

Seuraavassa kerron omia kulttuurivaihdon kokemuksiani. Kehityopsykologia on vanhastaan ollut erikoisalani ja tieteellinen vastuualueeni Helsingin yliopiston psykologian laitoksella. Ollen toiminut lapsipsykologian ja lapsipsykodiagnostiikan assistenttina. Kansainvälisissä järjestöissä olen kehityopsykologiassa voittopuolisesti ollut pikkulapsen, lapsen, nuoren ja ikäihmisen asialla. Vierailin 80-luvun puolessa välissä stipendiaattina Unkarin tiedeakatemian psykologian laitoksella. Laitoksella minulle järjestyi tapaaminen jokaisen kollegan kanssa. Laitoksella on käynnistetty laaja-alainen ja erittäin mittava Budapest-tutkimus, jonka toteuttamiseen osallistui suurin osa psykologian

laitoksen kehityopsykologisesta osastosta. Projekti oli jo tuolloin saanut kansainvälistä huomiota kongresseissa. Olin tavannut tähän projektiin osallistuneita kollegoja kansainvälisissä kongresseissa ja tutustunut heidän tutkimuksiinsa aggressiosta, prososiaalisuudesta, empatiasta ja perheen vuorovaikutuksesta.

Empatiakampanjasta ja itsetunnon kehittämistyöstä Suomessa saatoin kertoa heille vaihtaa menetelmällistä tietoutta. Nyt sain tilaisuuden tavata tri Júlia Sugár-Kádárin, joka oli pikkulasten vuorovaikutustaitojen tutkija jo oli keskittynyt mm. tutkimaan äiti-lapsi - suhdetta. Psykologian laitokselta tein isäntäni tri István Horváthin johdolla tutustumiskäyntejä musiikkipainotteiseen päiväkotiin, koulun urheilutunneille, kulttuurin monitoimikeskukseen sekä lasten leikki- ja lelumuseoon Kecskemétiin. Kecskemétissä ihastuin unkarilaisiin puuleluihin ja saatoin todeta ne suomalaista poikkeaviksi leluiksi. Museonjohtaja József Vizi Kristonille ja opettaja Mária Nagyille kerroin viehtymyksestäni ja ehdotin, että kun teillä on erilaisia leluja ja meillä erilaisia, eiköhän vaihdeta. Näin syntyi neljän vuoden aikana toteutettu hanke unkarilaisten ja suomalaisten puulelujen näyttelyvaihdosta. Näyttelyn virallisina tukitahoina toimivat Lastenpäivän säätiö ja käytännön raakatyön tekijöinä HuK Saara Luukannel ja allekirjoittanut. Kulttuurivaihdon rahoitti Unkarin ja Suomen opetusministeriö. Vuosina 1986-87 unkarilaiset lelut kiersivät Entten tentten teelikamentten... antan ténusz szórakaténusz" -nimisenä näyttelynä Suomessa 10 eri paikkakunnalla, Helsingissä peräti kahdesti. Suomalaisiin leluihin kävi tutustumassa 35 000 ihmistä ja monia erityisryhmiä. Mm. Budapestissa sokeille lapsille järjestettiin erityistilaisuus kosketella näitä puuleluja. Moni kävijä olisi halunnut ostaa leluja, mutta ne eivät olleet kaupan.

Samalla Unkarin matkallamme Saara Luukanteleen kanssa pidimme kolmen tunnin yhteisesityksen suomalaisten lelujen kehittymisestä unkarilaisessa leikkivälineiden tekijöiden ja leikintutkijoiden yhdistyksessä. Olisikin tavattoman hyvä järjestää **lapsiaiheiset messut**, jossa tuottajien leluja voitaisiin kaupata.

Kehityopsykologisena tieteellisesti vaativana hankkeena olen yhdessä Júlia Sugár-Kádárin kanssa suunnitellut ja Unkarin tiedeakatemian

ja Unkarin kulttuuri- ja opetusministeriön, Suomen akatemian sekä opetusministeriön avustuksella ja myötäelolla saanut järjestymään kehitys- ja perhepsykologisen konferenssien sarjan, josta nyt on tänä kesänä toteutumassa 3. yhteistapaaminen Suomessa.

1. konferenssi pidettiin 1989 Lahden Mukkulassa teemana tämänpäivän lapset ja perhejärjestelmät. Tapahtumaan kutsuttiin 10 unkarilaista ja 10 suomalaista alan asiantuntijaa, joilla oli tarjota tuoreinta tutkimusta konferenssin teemaan liittyvältä alueelta. Mukana oli psykologien lisäksi lääkäreitä, kasvatustieteilijöitä, sosiologeja, yksi päiväkodin johtaja ja yksi sosiaalipoliitikko. Unkarilaiset vieraat olivat Akatemian psykologian ja sosiologian laitokselta sekä Eötvös Lóránd -yliopistosta. Suomalaiset osallistujat olivat Helsingin yliopistosta kasvatustieteen, psykologian ja sosiaalipsykologian laitoksilta, Jyväskylän, Tampereen ja Rovaniemen kasvatustieteen ja psykologian laitoksilta, Kuntokalliosta ja Mannerheimin lastensuojeluliitosta. Teemat liikkuvat perheen vanhempien muuttuvasta roolista äiti - lapsi-dyadin sekä isä - lapsi-dyadin tutkimiseen. Kiinnostusta virisi myös lapsiperheiden asemaan muuttuvassa yhteiskunnassa sekä vanhempien roolikonflikteihin ja perheen sisäiseen sopeutumiseen ja koheesioon. Käsiteltiin myös vanhempainkouluja ja perheterapiaa sekä kouluissa annettavaa perhekasvatusta, jota Suomessa annetaan peruskoulun yläasteen 9. luokalla.

2. konferenssi käsitteli Budapestissa 1991 lapsen sosio-emotionaalista kehityksestä perheissä ja laitoksia. Konferenssin teema jakautui

- perhetaustan ja elämäntilanteiden vaikutuksen kuvailuun,
- vanhempien arvojen ja asenteiden roolin tarkasteluun
- persoonallisuuden ja sosiaalisen kompetenssin kehitykseen
- psykopedagogisen intervention vaikutuksiin ja erilaisiin tapoihin.

Suomalaiset osallistujat olivat Tampereen, Turun ja Helsingin yliopiston psykologian laitokselta, Joensuun, Jyväskylän ja Oulun kasvatustieteen laitokselta sekä Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitokselta sekä Lastensuojelun keskusliitosta. Unkarin isännät olivat pääasiallisesti Unkarin tiedeakatemian psykologian laitokselta, Budapestin Eötvös Lóránd -yliopistosta ja Semmelweissin lääketieteellisestä yliopistosta Budapestista.

3. konferenssi toteutuu heinäkuussa 1993 Lahden Mukkulassa. Sen teemana on vanhempien ja isovanhempien rooli sekä varhainen preventio. Abstraktit ovat saapuneet minulle ohjelmaan painamista varten. Esitelmien aiheet ovat mielenkiintoisia: isän rooli - uudet isät - näyttää nousevan keskeiseksi, se on myös tällä hetkellä lapsipsykologien ja -psykiatrien suosittu tutkimusaihe Euroopassa, toisena teema 'sukupolvien väliset suhteet ja niiden heijastuminen ihmissuhteissa ja kasvatuksen ketjussa, vanhemmuuden tuoma ambivalenssi. Kolmen sukupolven väliset ongelmat ovat erilaiset Suomessa ja Unkarissa. Unkarissa sukupolvet joutuvat liian lähekkäin, Suomessa yleensä liian etäällä toisistaan.

Konferenssien tavoitteena on tuoda tutkijat lähemmin ymmärtämään toistensa tutkimusprojekteja sekä tulkitsemaan kulttuurin tuomia yhtäläisyyksiä ja eroavuuksia. Unkarin tiedeakatemiasta meitä ovat ansiokkaasti tukeneet prof. Ferenc Pataki, koko psykologian laitoksen esimies sekä prof. Jenő Ranschburg, kehityspsykologisen laitoksen esimies. Suomessa yhteishankkeiden taustalla ovat toimineet helsingin yliopiston Lahden Tutkimus- ja koulutuskeskuksen johtaja Samuli Koivula ja tietenkin tämän instituution johtajat Tamás Gáti ja István Nyirkos. Näistä henkilökohtaisista kontakteista ja syvällisistä keskusteluista on syntynyt vuorovaikutus, joka on tuottanut muutamana poikkitieteellisen ja poikkiyliopistollisen konferenssin, useita esitelmiä sekä jo kaksi konferenssien artikkelien kokoomateosta. Nämä kaksi kokoomateosta on levitetty yhteen kansainväliseen kasvatustieteelliseen ja yhteen perhepsykologiseen ATK-tietoverkkoon, joten kirjojen laajempi saatavuus maailmalla on taattu. Näin Suomen ja Unkarin välinen kulttuurivaihto voi toimia esimerkkinä ja rohkaisuna muille kansainvälisen kulttuurivaihdon alalla toimiville. Olen Júlia Sugár-Kádárin kanssa kirjoittanut kirjan, joka on julkaistu unkariksi kommunikaatiotaitojen kehityksestä ja kehittämisestä, ja siitä parannettu painos ilmestyy laajennettuna ja uudistettuna suomeksi.

Mieluisat kokemukseni kulttuurivaihdosta voin kiteyttää seuraavasti: Entten tentten, teelika mentten... Ikihongasta iloksi... hongat kirjoiksi... Turhat jaarittelut ja kinailut konferensseiksi... Tieteellisyydestä dialogiseksi vuorolauluksi.